

ΣΠΙΤΙΑ ΚΑΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΤΟΥ Κ. ΘΕΩΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗ

Η ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

(Η 'Αθήνα του περασμένου αιώνας)

ως στο σπίτι του Φραγκίτη, περί τού οποίου έγραφα στο προηγούμενο φύλλο του «Μπουκέτου», σίχεται όπως ήταν, το παλιό σπίτι των αδελφών Περαή. Οι αδελφοί Περαή ήταν εκδοτά και είχαν σπουδάσει την τυπογραφία στα θαμνάσια εκδοτικά καταστήματα του Φοιμάν Ντιντό ή Αδότου, όπως τον αναφέρει η 'Ελληνική ιστορία. Όταν επέστρεψαν από το Παρίσι, εγκατεστάθηκαν εις τας 'Αθήνας και έκτισαν το επί της Λεωφόρου Πανεπιστημίου σπίτι των. Εις το βάθος της αυλής εγκατέστησαν τα λοιπά των τυπογραφείων, των οποίων οι εκδόσεις περιελάμβαναν τα βιβλία, τα οποία έχουν προέλθει από τα καταστήματα των Ντιντό.

Από τα παλαιά αυτά καταστήματα μας είχαν έλθει άλλοτε οι πρώτοι ιδιαιτέρας εκδοτικοί οίκοι. Ο Ντιντό γιο Θεωδός φιλέλληνας. Πρώ της 'Ελληνικής 'Εκπαιδεύσεως είχε μεταβεί εις τας Κεδονίας, όπως ηρξάντο 'Ελληνική Σχολή, εκεί δε διδάσκει την αρχαίαν 'Ελληνικήν φιλοσοφίαν από 'Ελληνας διδασκάλους. Έπειτα περιήλθε την 'Ανατολήν και επιστρέψας στο Παρίσι, οδήγησε το μέγα τυπογραφείον του πατρός του. Κατά την 'Ελληνικήν 'Εκπαιδεύσαν έγρασε το θερμότερον μέλος του Φιλέλληλικού κινήματος. Εις το τυπογραφείον του διδάσκει την τυπογραφικήν τέχνην. Ο Ανδρέας Κορομηλάς, ο οποίος συνέστησε το τυπογραφείον του επί Καποδιστριαί εις την Αίγιαναν, έπειτα δε κατόπι μεταφέρθηκε εις τας 'Αθήνας και από αυτό έδηγείτο όσα τα επιστημονικά και εκπαιδευτικά βιβλία της πρώτης πενηνταετίας από της 'Ελληνικής 'Ανεξαρτησίας. Εις αυτό έτεταθη και το πρώτο 'Ελληνικόν έξέλιον του Σαυράτου Βοζαντινού.

Όταν εξέδωθη τούτο, την μεγαλύτερην και κλειστότερην την είχαν εις την Μολδα-Βλαχίαν. Τότεν ήτο κατά τούς χρόνους εκείνους διαδεδομένη η 'Ελληνική γλώσσα εις τας παραδιαναβίους γηραιονίας. Καί οι 'Αδελφοί Περαή, προσερχόμενοι από την Σέρραν, έστάθησαν το τυπογραφείον των μακράν από τον θόρον της πόλεως, εις την ήσαν τότε Λεωφόρον του Πανεπιστημίου. Δεν είχαν όμως αυτό τας διαστάσεις του τυπογραφείου Κορομηλά, το οποίον εφύριζε εις την όδον 'Ερμού, πλησίον της πλατείας του Σιν τάρματος, έπήγε δ' εκεί και το μέγα βιβλιοπωλείον, από το οποίον δεν γεννά 'Ελληνας επρομηθεύοντα τα διδασκαλά των βιβλίων, των οποίων η άριότητα ήμυλάτο προς τας εκδόσεις του Φοιμάν Ντιντό, περί τού οποίου λέγεται ότι έπλήθυνεν ως άνωθεν γλίνα φράγχα, εις εκείνον που θα ανελάμβανε τυπογραφικόν λάθος εις τα βιβλία του.

Τα τυπογραφεία των 'Αδελφών Περαή δεν εξέδιδαν διδασκαλά βιβλία, των οποίων το μολυβόλευον είχαν ο Κορομηλάς. Εις αυτά έτεταχοντο, ως επί το πλείστον, έργα της νεώτερης 'Ελληνικής φιλολογίας. Η κοιλία των στοιχείων των ήτο μεγάλη και τα κομμάτια των πλοσιώματα. Εις μεταγενεστότερους χρόνους εξέδιδετο εις αυτά το «Ομογενειακόν 'Ημερολόγιον», το οποίον είχε γίνει το προσφιλέστερον ανάγνωσμα της εκλεκτής κοινωνίας. Εις αυτό έδημοσίευσαν μελέτας και ποιήματα οι παλαιότεροι 'Ελληνες λογοτέχνη και ποιηταί. Έκει εφύριζε κανείς μελέτας του Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου, του 'Αλεξάνδρου Ραγκαβή, του Ροιδί, του Παύλου Καλλιμά, ποιήματα του 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτη και μέρη της άπολεσθείσης μεταφράσεως του 'Ερβάνου του Βιστοσος Ούγκο από του Γεωργίου Παράσχου. Η μετάφρασις αυτή έθεωρετο ως άριστογενής, επί χρόνια δε την έμυλοπονούσαν ο ποιητής. Όταν άπέθανε, κάποιος έζητησε τα χειρόγραφα από την σύζυγον του 'Αχιλλέως Παράσχου για να τα διαβάσει και, κατά την γνώστην συνήθειαν, δεν τα επέστρεψε. Έτσι δε έχρηθη η έμμετρος αυτή μετάφρασις του «Ερβάνου» διά παντός. Όταν κάποτε παρεβλέσα την κωφίαν Παράσχου να μωρ ειση το όνομα εκείνου που την έηψε, διά να την αναζητήσει, η Κλειώ Παράσχου το είχε λησμονήσει.

Εις το «'Ημερολόγιον» αυτό εφύριζονται θρήνοι του 'Αχιλλέως Παράσχου προς την λατρευτήν του Μαρίαν, έλεγεια του Δημητρίου Παπαρηγοπούλου, μερικά «'Αττικά νόστες» του Σπυριδώνος Βασιλειάδου, δραματικά σκηνά του Δημητρίου Κορομηλά, στίχοι του 'Ιωάννου Κεκαυόγγου και τόσον άλλων, οι οποίοι όλοι αναλαμβάνοντα σήμερον εις το πέρας του 'Πιστού Κομμητήριου, το οποίον ήτο η πηγή των πρώτων έμπνεύσεων των.

Το 'Ημερολόγιον αυτό άνέμεναν όλοι μετ' ανανομηνρίας κατά πάσαν πρώτην του έτους, διότι εις τας

Η'.

Παλαιεύ-

ως στο σπίτι του Φραγκίτη,

περί τού οποίου έγραφα στο προηγούμενο

φύλλο του «Μπουκέτου», σίχεται όπως ήταν, το παλιό σπίτι των αδελφών Περαή.

Οι αδελφοί Περαή ήταν εκδοτά και είχαν σπουδάσει την τυπογραφία στα θαμνάσια εκδοτικά καταστήματα του Φοιμάν Ντιντό ή Αδότου, όπως τον αναφέρει η 'Ελληνική ιστορία.

Όταν επέστρεψαν από το Παρίσι, εγκατεστάθηκαν εις τας 'Αθήνας και έκτισαν το επί της Λεωφόρου Πανεπιστημίου σπίτι των.

Εις το βάθος της αυλής εγκατέστησαν τα λοιπά των τυπογραφείων, των οποίων οι εκδόσεις περιελάμβαναν τα βιβλία, τα οποία έχουν προέλθει από τα καταστήματα των Ντιντό.

Από τα παλαιά αυτά καταστήματα μας είχαν έλθει άλλοτε οι πρώτοι ιδιαιτέρας εκδοτικοί οίκοι.

Ο Ντιντό γιο Θεωδός φιλέλληνας.

Πρώ της 'Ελληνικής 'Εκπαιδεύσεως είχε μεταβεί εις τας Κεδονίας, όπως ηρξάντο 'Ελληνική Σχολή, εκεί δε διδάσκει την αρχαίαν 'Ελληνικήν φιλοσοφίαν από 'Ελληνας διδασκάλους.

Έπειτα περιήλθε την 'Ανατολήν και επιστρέψας στο Παρίσι, οδήγησε το μέγα τυπογραφείον του πατρός του.

Κατά την 'Ελληνικήν 'Εκπαιδεύσαν έγρασε το θερμότερον μέλος του Φιλέλληλικού κινήματος.

Εις το τυπογραφείον του διδάσκει την τυπογραφικήν τέχνην.

Ο Ανδρέας Κορομηλάς, ο οποίος συνέστησε το τυπογραφείον του επί Καποδιστριαί εις την Αίγιαναν, έπειτα δε κατόπι μεταφέρθηκε εις τας 'Αθήνας και από αυτό έδηγείτο όσα τα επιστημονικά και εκπαιδευτικά βιβλία της πρώτης πενηνταετίας από της 'Ελληνικής 'Ανεξαρτησίας.

Εις αυτό έτεταθη και το πρώτο 'Ελληνικόν έξέλιον του Σαυράτου Βοζαντινού.

Όταν εξέδωθη τούτο, την μεγαλύτερην και κλειστότερην την είχαν εις την Μολδα-Βλαχίαν.

Τότεν ήτο κατά τούς χρόνους εκείνους διαδεδομένη η 'Ελληνική γλώσσα εις τας παραδιαναβίους γηραιονίας.

Καί οι 'Αδελφοί Περαή, προσερχόμενοι από την Σέρραν, έστάθησαν το τυπογραφείον των μακράν από τον θόρον της πόλεως, εις την ήσαν τότε Λεωφόρον του Πανεπιστημίου.

Δεν είχαν όμως αυτό τας διαστάσεις του τυπογραφείου Κορομηλά, το οποίον εφύριζε εις την όδον 'Ερμού, πλησίον της πλατείας του Σιν τάρματος, έπήγε δ' εκεί και το μέγα βιβλιοπωλείον, από το οποίον δεν γεννά 'Ελληνας επρομηθεύοντα τα διδασκαλά των βιβλίων, των οποίων η άριότητα ήμυλάτο προς τας εκδόσεις του Φοιμάν Ντιντό, περί τού οποίου λέγεται ότι έπλήθυνεν ως άνωθεν γλίνα φράγχα, εις εκείνον που θα ανελάμβανε τυπογραφικόν λάθος εις τα βιβλία του.

Τα τυπογραφεία των 'Αδελφών Περαή δεν εξέδιδαν διδασκαλά βιβλία, των οποίων το μολυβόλευον είχαν ο Κορομηλάς.

Εις αυτά έτεταχοντο, ως επί το πλείστον, έργα της νεώτερης 'Ελληνικής φιλολογίας.

Η κοιλία των στοιχείων των ήτο μεγάλη και τα κομμάτια των πλοσιώματα.

Εις μεταγενεστότερους χρόνους εξέδιδετο εις αυτά το «Ομογενειακόν 'Ημερολόγιον», το οποίον είχε γίνει το προσφιλέστερον ανάγνωσμα της εκλεκτής κοινωνίας.

Εις αυτό έδημοσίευσαν μελέτας και ποιήματα οι παλαιότεροι 'Ελληνες λογοτέχνη και ποιηταί.

Έκει εφύριζε κανείς μελέτας του Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου, του 'Αλεξάνδρου Ραγκαβή, του Ροιδί, του Παύλου Καλλιμά, ποιήματα του 'Αριστοτέλους Βαλαωρίτη και μέρη της άπολεσθείσης μεταφράσεως του 'Ερβάνου του Βιστοσος Ούγκο από του Γεωργίου Παράσχου.

Η μετάφρασις αυτή έθεωρετο ως άριστογενής, επί χρόνια δε την έμυλοπονούσαν ο ποιητής.

Όταν άπέθανε, κάποιος έζητησε τα χειρόγραφα από την σύζυγον του 'Αχιλλέως Παράσχου για να τα διαβάσει και, κατά την γνώστην συνήθειαν, δεν τα επέστρεψε.

Έτσι δε έχρηθη η έμμετρος αυτή μετάφρασις του «Ερβάνου» διά παντός.

Όταν κάποτε παρεβλέσα την κωφίαν Παράσχου να μωρ ειση το όνομα εκείνου που την έηψε, διά να την αναζητήσει, η Κλειώ Παράσχου το είχε λησμονήσει.

Εις το «'Ημερολόγιον» αυτό εφύριζονται θρήνοι του 'Αχιλλέως Παράσχου προς την λατρευτήν του Μαρίαν, έλεγεια του Δημητρίου Παπαρηγοπούλου, μερικά «'Αττικά νόστες» του Σπυριδώνος Βασιλειάδου, δραματικά σκηνά του Δημητρίου Κορομηλά, στίχοι του 'Ιωάννου Κεκαυόγγου και τόσον άλλων, οι οποίοι όλοι αναλαμβάνοντα σήμερον εις το πέρας του 'Πιστού Κομμητήριου, το οποίον ήτο η πηγή των πρώτων έμπνεύσεων των.

Το 'Ημερολόγιον αυτό άνέμεναν όλοι μετ' ανανομηνρίας κατά πάσαν πρώτην του έτους, διότι εις τας

σελίδα του θα εφύριζαν κανένα διάγραμμα του Βικέλα, κανένα ποίημα των ποιητών, που έβλεπαν έμάς κατά την πρώτην της νεότητός μας πλάνην, και των οποίων τούς στίχους διατηρούμεν και τώρα ακόμα εις την μνήμη μας. Εις το γραφείον των 'Αδελφών Περαή έσχυρίζομεν βραδύτερον και εκεί συντίθησκον περί των φιλολογικών ζητημάτων, τα όποια είχαν ανακανήθη κατά την εποχήν μας. Έτσι είχε σχηματισθή το μικρόν εκείνο γραφείον εις ένα φιλολογικόν κέντρον, όσον οι συνεργάσιμοι όμιλούντες άδιάκομα διά το γλωσσικόν ζήτημα. 'Ητο τότε τούτο της υόδας και ο ένας από τούς 'Αδελφούς Περαή είχε ταχθή μαζί μας.

Κατά την εποχήν εκείνην είχαν έλθει από το Παρίσι ο 'Ιωάννης Ψυχάρης με την σύζυγον του, κομην του Ρενάν. Εις το γραφείον αυτό εγνωρίσθηκα πρώτη φορά μαζί του. Ο Ψυχάρης άμέσως έγεννηεν ο άσχημώς τον δημοτικιστόν, οι οποίοι ήσαν τότε έλάχιστοι. Όταν δε εγνωρίσασαμεν την μικράν μας ομάδα, μίαν Κυριακήν εφωτογραφήσαμεν κάτω από τούς Στύλους του 'Ολυμπίου Διός. 'Η φωτογραφία αυτή έχει δημοσιευθή πολλάς εις διάφορα περιοδικά και έφημερίδας, μέσα δε σ' αυτό το σφάλμαμα εφύριζετα και ο ένας από τούς αδελφούς Περαή, ο αδελφός της δημοσίας.

Τα χρόνια όμως είχαν βαρύνει τούς λοιπούς αυτούς εκδοτάς. Παρά δέν είχαν για να συνεχίσουν το έργον των. Διέλλαν τα τυπογραφείον των, έπώλησαν όσους—όσους τότε άποθήκευαν τούς βιβλίον των, έπειτα δε κατόπι σπύτι των και επέστρεψαν μετά τόσα χρόνια εις το νησί που ήρηνθησαν, για να περάσουν τα τελευταία χρόνια της ζωής των. Είχε περάσει πολύς καιρός που δεν τούς είχα συναντήσει. Όταν έίρηκα εις την Σμύρα ως μαρτες εις την όδον του άλλοτε τυπογραφείου και φίλου μου Σπύρου Στάη, για την γνώστην μνησινά α με τον Κόζμο Χατζηπέτρον, ένα βράδι εις την πλατεία της Σμύρας άπάντησα τον ένα από αυτούς. Αναμνήσθησεν όλη την δυσωρότητα του τραπέζου του και όλη την λεπαιότητά του. Έγενεταίριασε μαζί και εφάρσαμε έως τα υπνώματα, ενθουσιώμενοι πρόσωπα και πρόματα. Τον ένόμωσα ετόχασαμεν, ότι μωρ εξεμυστηρεύθησε ότι από τότε που έβλεπαν το τυπογραφείον του και έβλεπες την εργασία του, τον είχε καταλάβει μία άθεωρήτατος μελαγχολία. Ένοήξεν, ότι δεν είχε πλέον κανένα σκοπόν στη ζωή και ετοιματώσεσ στην παραλία ναν εφύριζετα σε άγνωστον τον κόσμον. Με αυτή δε την λύτην στην ψυχή, μωρ είπαν ότι άπέθανε.

Με την μεταβολήν που ήσπεθη η κοινωνία και η πόλις των 'Αθηνών, οι άνθρωποι που έβρισκαν για έλθωσαν μέσα εις τα παλιά ένια σπύτια, έβεβηθησαν εις την λήθην. 'Αλλ' αυτοί εινε από εκείνους, οι οποίοι, εις τον κόλον των, καθέναν, έδωσαν μεγάλην ώθησιν εις τον νέον πολιτισμόν μας, εις την αναμιασμένην κίνησιν και εις την μεταβολήν των ήθων μιας πόλεως, η οποία ήρξθη να γίνεται το κέντρον όλου του πολιτισμού. Το σπίτι των αδελφών Περαή διαπόζει την παλαιάν εξωτερικήν του μορφήν και περιμένει την όραν που η σκαλίτη της δημοτικής προόδου θα καταρριφή και αυτό, διά να έγερθή κανένα μνησμον, όσως άμωύσει εις την μεγαλοπρεπή λεωφόρον, η οποία έηψε την κίνησιν Παρισιακού Βουλεβώτου.

ΘΕΩΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

ΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Οι περιηγήματες των Γάλλων συγγραφέων, οι οποίοι κατά των περασμένων ίδιους αιώνα, έγραψαν αστυνομικά μυθιστορήματα, έπαρσαν συνήθως τα θέματα τους από την πραγματικότητα.

Έτσι ο Σαβιέ ντε Μοντενί, το οποίον τα περιπετειώδη κοινωνικά μυθιστορήματα κατεβρόχθηε η παραμύθη γενεά, προτού γίνη συγγραφέας, είχε χορηγίασι άναρχοίτις και είχε γνωρίσει άρκετά καλά τον κόσμο των δικαστηρίων και των εγκληματιών.

Έπίσης ο περιηγητής Πονσόν ντε Τερράν, ο συγγραφέας του «Ροζαμβόλε», ο πολυγραφώτερος εμπεριστατωμένος της εποχής του, προκείμενος να γράφη έργο με αστυνομική υπόθεσι, έρευνήσεν επί όλόκληρου μέρες τα δικαστικά άρχια.

Ο Αλιβίος Γκαμποριό τέλος, ο οποίος έγραψε τη «Δολοφονημένη» και πολλά άλλα μυθιστορήματα, είχε συνδεθεί με κάποιον αστυνομικό και είχε άκοψει πολλά ανέκδοτα της περιπετειώδους ζωής του, που τα εξεμεταλλεύθη καταλλήλως στα έργα του.

